

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) อำเภอพระพุทธรักษา จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของนักเรียน 2) การแสวงหาแนวทาง วิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของนักเรียน และ 3) การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของนักเรียน โดยมีสาระสำคัญที่จะนำเสนอในบทสรุป ประกอบด้วย 3 ประเด็น ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี โดยเป็นการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นว่าผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความทุกฝ่ายมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้ ถ้าได้รับการเสริมพลังอย่างเหมาะสม ดังนั้น จึงใช้การวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในทุกขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา และการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132)

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน ทุกฝ่ายมาร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนตามความเหมาะสม โดยกรอบในการวิจัยและพัฒนาตาม

หลักการอ่านจับใจความ คือ การอ่านจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า การอ่านจับใจความสำคัญที่สุดของเรื่อง ซึ่งผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี สรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพทักษะการอ่านจับใจความพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) ส่วนมากเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่อายุ 11 ปีขึ้นไป อาชีพส่วนใหญ่ของบิดามารดา คือ รับจ้างทั่วไป การศึกษาส่วนใหญ่ของบิดามารดาอยู่ในระดับประถมศึกษา

1.2 ความรู้ ความเข้าใจการอ่านจับใจความ พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการอ่านจับใจความส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ และนักเรียนยังไม่เข้าใจความรู้ความเข้าใจในการอ่านจับใจความที่ดี และยังคงได้รับการปรับปรุงมาก มีบางข้อตอบไม่ถูก แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังไม่เข้าใจในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านจับใจความจึงควรที่จะมีการพัฒนาต่อไป

1.3 เจตคติต่อการอ่านจับใจความ พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการอ่านจับใจความโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ความต้องการการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ พบว่า นักเรียนมีความต้องการการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความอยู่ระดับมาก

2. การแสวงหาแนวทาง วิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี

2.1 แนวทางและวิธีการในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนตามที่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมประชุมระดมความคิดได้เสนอแนวทางและวิธีการโดยการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย ดังนี้

2.1.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องพื้นฐานการอ่านจับใจความ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนอธิบายความหมายของการอ่านจับใจความ และบอกพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านอย่างง่าย ๆ ได้ โดยนักเรียนอ่านจับใจความเรื่องที่กำหนดให้ได้

2.1.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องการอ่านจับใจความสารคดี เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญ ลักษณะของสารคดี และอ่านจับใจความสารคดีได้ โดยการให้นักเรียนอ่านสารคดีแล้วสามารถจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า และอ่านจับใจความสำคัญที่สุดของเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการอ่านจับใจความเรื่องสั้น เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของเรื่องสั้น โดยอ่านเรื่องสั้น แล้วสามารถจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า และอ่านจับใจความสำคัญที่สุดของเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการอ่านจับใจความร้อยกรองไทยปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของร้อยกรองไทยปัจจุบัน โดยอ่านร้อยกรองไทยปัจจุบัน แล้วสามารถจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า และอ่านจับใจความสำคัญที่สุดของเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนไว้ร่วมกัน ดังนี้

2.2.1 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการอ่านจับใจความ อยู่ในระดับสูง

2.2.2 นักเรียนมีทักษะการอ่านจับใจความ อยู่ในระดับสูง

2.2.3 นักเรียนมีเจตคติต่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนตามแนวทางและวิธีการพัฒนาที่ได้จากการแสวงหาร่วมกันของผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีดังนี้

3.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านจับใจความหลังการฝึก อยู่ในระดับสูง

3.2 ด้านทักษะ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) โดยทดสอบทักษะหลังการฝึก มีระดับทักษะ ดังนี้

3.2.1 การอ่านจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า

พบว่า นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับการอ่านจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าอยู่ในระดับสูงได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78

3.2.2 การอ่านจับใจความสำคัญที่สุดของเรื่อง

พบว่า นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับการอ่านจับใจความสำคัญที่สุดของเรื่องอยู่ในระดับสูง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 94

3.3 ด้านเจตคติต่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี มีเจตคติต่อการอ่านจับใจความหลังการฝึก อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการอ่านจับใจความ

จากการศึกษาสภาพของการอ่านจับใจความของนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนไม่เคยฝึกอบรมการอ่านจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าจึงทำให้ไม่ค่อยเข้าใจใน เนื้อหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักของการอ่านจับใจความ การอ่านจับใจความสำคัญใน แต่ละย่อหน้านักเรียนไม่มีวิธีการฝึกที่ดีและยังขาดความรู้ ขาดทักษะในการอ่านจับใจความ พื้นฐานเพื่อจะนำมาใช้ในการเรียนได้ นักเรียนไม่มีวิธีการ และกิจกรรมจึงไม่สามารถสรุป เรื่องราวได้ การอ่านจับใจความสำคัญที่สุดของเรื่องนักเรียนยังไม่เข้าใจ ไม่สามารถตอบคำถาม ของเรื่องที่อ่านได้อีกทั้งยังขาดรูปแบบ เทคนิคที่ดี และนักเรียนยังสรุปเรื่องที่อ่านไม่ได้ ขาด ทักษะเทคนิคและวิธีการที่ถูกต้องในการอ่านจับใจความ ซึ่งสอดคล้องกับสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545, หน้า 2) ได้กล่าวถึงทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ไว้ว่า การ อ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับผู้อ่านทุกคนการรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่าน ที่ดี

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน

แนวทางการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี ที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็น และประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ตัวแทนผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) และตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครูภาษาไทย ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ การอ่านจับใจความ ได้ร่วมกันเสนอแนะแนวทาง โดยการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องพื้นฐานการอ่านจับ ใจความ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องการอ่านจับใจความสารคดี หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการ อ่านจับใจความเรื่องสั้น หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการอ่านจับใจความร้อยกรองไทยปัจจุบัน โดยมุ่งพัฒนานักเรียนตามกรอบการวิจัยที่ได้วางไว้ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาทักษะการ อ่านจับใจความที่มีนักวิจัยได้ทำไว้ในหลายด้าน วัฒนาพร คุ่มไข่น้ำ (2536, หน้า 45-46) ได้ กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกสรุปได้ว่า แบบฝึกเป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครู ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจบบทเรียน ช่วยให้นักเรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเองฝึกฝนทักษะของตนเองเพิ่มเติมได้อย่างเต็มที่ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้ ไกวิท ประวาลพฤกษ์, และคณะ (2531, หน้า 78) ได้กล่าวถึงการใช้แบบฝึกว่า การให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมบ่อยๆ จะเป็นการ พัฒนาสมอง โดยให้นักเรียนเข้าใจและฝึกฝนมากๆ จนเกิดทักษะความคงทนในการเรียนรู้ ตลอดจนการถ่ายโยงไปใช้อย่างอัตโนมัติ

3. การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน

ผลการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี หลังจากที่ได้ใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความแล้ว พบว่า ด้านความรู้ ความเข้าใจ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านจับใจความหลังการฝึก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อค้นพบว่าอยู่ในระดับสูง ด้านทักษะ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) โดยทดสอบทักษะหลังการฝึกอยู่ในระดับสูง ด้านเจตคติ พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) จังหวัดสระบุรี มีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการอ่านจับใจความหลังการฝึกแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัตนา สันนยาย (2538, บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญหลังการเรียนอยู่ในระดับสูง แสดงว่าแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญได้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญกับเรียนโดยแผนการสอนปกติแตกต่างกัน ดังนั้นวิธีสอนด้วยแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ จึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่สามารถให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญได้

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนครั้งนี้ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนานักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) ซึ่งจากข้อค้นพบหรือผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนของโรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ (มิตรภาพที่ 132) เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ นักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่เกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนสำคัญคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน ดังนั้นจึงสามารถนำรูปแบบการวิจัยและพัฒนานี้ไปใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ นอกจากนี้การพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายคือ ผู้มีส่วนสำคัญ

และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้สะท้อนสภาพของปัญหาที่เป็นจริง ลงมือช่วยกันแสวงหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาดังนี้ชี้วัดความสำเร็จ และร่วมกันพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาลงสู่ตามดัชนีชี้วัดที่กำหนดไว้ เพราะปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง ปัญหานั้นไม่ใช่ปัญหาของผู้บริหารเท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่ทุกคนในโรงเรียนนั้น รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงสภาพของปัญหาแล้วร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยเป็นเพียงผู้เฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่เป็นผู้กำหนดบทบาทหรือแนวทางการพัฒนาด้วยตัวเองแต่ผู้วิจัยต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำเสนอสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแล้วนำเสนอสภาพปัญหาพบแก่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อได้รับทราบและตัดสินใจร่วมกันว่าควรดำเนินการอย่างไรซึ่งในการดำเนินการนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้สนับสนุนผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการอ่านจับใจความ จะต้องช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไขแสวงหาดัชนีชี้วัดความสำเร็จว่าเป็นอย่างไร และต้องแก้ไขตามแนวทางด้วยกันทุกฝ่าย ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความในครั้งนี้ได้ใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียน มีอุปสรรคหลายอย่างทั้งเรื่องเวลาในการพัฒนา จำนวนนักเรียนที่ไม่มาก แต่ผลการวิจัยออกมาเป็นไปตามดัชนีชี้วัดทุกประการ

ดังนั้น ผู้ที่ทำการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นนักประสานสัมพันธ์ให้ความสำคัญกับความเห็นของทุกฝ่ายในการพัฒนาเพื่อให้บุคคลทุกฝ่ายมีความสามัคคีสามารถทำงานการพัฒนาได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการสรุปบทเรียนร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยต่อไป

3.1 การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้การอ่านจับใจความในการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนยังมีหลายวิธีที่จะนำมาพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้ เช่น การฝึกอบรวมให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติ

3.2 ในการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ ควรคำนึงถึงวัยและระดับของนักเรียน แบบฝึกแต่ละแบบฝึกไม่ควรมากเกินไป เพราะอาจทำให้นักเรียนเกิดความเครียดที่จะฝึก และเกิดความเบื่อหน่ายได้

3.3 ครูต้องกระตุ้นหรือให้กำลังใจ ให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมพัฒนาอยู่เสมอ เพราะจะช่วยให้นักเรียนมีกำลังใจที่ดี